

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

INDUMBULA YA MUNDU

PAMU

IGALASI LYA NDUMBULA YA MBEPO MWIKEMO

(IFIFWANI NI FIMANYISYO MU FIFWANI 10)

Ibuku ili nififwani fyake, fikanda mu France mu chinja cha 1732. Likumanyikwa ngati “Ligalasi lya Mundumbula Mwa Mbepo Mwikemo” Pamu “Ibuku lya Indumbula” sona isamo ghamanyikwile amasimbo agha sona ghabwa naloli na gha mutengu uwa pamwanya, lilipo, sona momo lili, Muwufumukwe sona napakuwomba-womba imbombo, Munjugha syosi isya ku wa zungu na pamupene isya ku Africa (Kuwatitu), sona likuwelengiwa na magulupu wosi agha wandu, na wosi awafipanga fya ma chalichi. Awingi wapokela ululaghilo u lwa naloli u lwa Chala, Mulwitiko ulwa kale lo lwa Simikisya mulwitiko ulupya; sona poti ngupe Indumbula imbya, nukwingisya mukati mwako umbepo umwikemo umupya (Uezekielo 36:26, Uheberi 8:10).

J.R. GSCHWEND

COPYRIGHT

ISBN 978 - 919852 - 93 - 5

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. BOX 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

INDUMBULA YA MUNDU

INYUMBA YA CHALA PAMU YO USATANA

AKUŴOMBELAMO IMBOMBO.

(1 Yohane 3:4-10).

Po mukuwelenga lbuku ili mukumbukaghe ukuti lili ngati. Ligalasi momunga manya ukwiteseke syamo mwiwene. Napo muwe wapanja, pamu muwe wa Kirisitu, Pamu muwe Wawitiko, Pansu awalwiti ko ulunandi, timwitesheghe mwiwene, Isamo uchala akuwawonela umwe. Pakuti Uyehova ata kutesya (akulinga) ngati isamo awandu wakutese kesya. (1 Samueli 16:7). Uchala akutuwona isa motuwe lile.

Usatana wi tata wa wandu wosi awamyasi, umwene wimalafyale wa chisi sona wichala wa chisu chapa si, yo akwichenja-chenja ukuwa wa ndumi wa bwelu ukuti awasimbule awalisya na wakolo. Amasiku agha sona na ghakale awamanyisi awamyasi wakighelagha wene ukuti wali wawomba imbombo ya Kirisitu. Sona chita lipo nachimo ichakuswighisya, chifukwa usatana umwene cho atakowoneka ngati wandumi wa bwelu (u 2 Korinto 11:13-14). Usatana, na ko chala pa chisu cha pasi, akufifa amaso ninying'ono sya wandu ukuti manye Wamuwonaghe ukuti uchala awaghanite pamu ukuti Uyesu Kirisitu akawafwila nukuwapoka. (u 2 Korinto 4:4). Wosi awawiwi nawasita lwiti ko bwafwile sona wafwamaso pa findu fya chala. Wakulaghiliwa nu mbepo wa ko chala ka pa chisu ichi (Uefeso 2:2). Pala amaso ghiwuka mukwisa Paku tesya ukuti akawuka paku-komanika. Umwene yo akuti, "inda nimbiwiwi" akwisimbula mwene. "Pakuti umwana wa chala akisa pa chifukwa chichi cho chaku komanwya uwuwiwi wo umuwiwi akapanga" (u 1 Yohane 3:8). Po mu mupulikile uchala nuku mukana umuwiwi, sona akuya pa kuwakinda umwe. Palamila Uwa chala, sona wepe akwisa paku palamila ku kwinyu. Musukusule munyowe, mwe muli ni mbiwi, Muyisuke indumbula, Mwe Wandumbula Siwili" (u Yakobe 4 :7-8).

Po mukuwe lenga lbuku ili nukumanyila mu fifwani fyake timwite sya ghe mukati mwandu mbula yinyu. Mubwitike ubwelu bwa

Chala ukuti wukulangisye uwe ingalo pamu akayilo ka mundumbula yako. Pala Mwagha ukuti indumbula yako mbiwi, Manye mukakanaghe imbiwi syako lole mwitike, paku ti amasyu gha chala ghakuyugha ukuti, “Pala tukuti tuta ni mbiwi, tukwisimbula twi wene, sona mumwitu ubwanaloli wutalimo. Pala tukwitika imbiwi syitu, umwene walusuwilo sona umwene wa bwanaloli pa kutuhowokela imbiwi syitu, nukutoghessa, nukututisya mo ubwanaloli wu talimo.” Pala tukuyugha ukuti tutanangite lumo, tukumughela ngati U chala mu myasi, sona amasyu ghata kwi kala mu mwako. (u 1 Yohane 1:1-10). Iwanda Iya Yesu Kirisitu umwana wa chala, lyatusuka nu kututisya mo mo ubwanaloli wutalimo.

Umwe mukulamuliwa nu Satana pamu nu Chala, umwe, mwe watumwa wa mbiwi pamu Watuma Wa Chala. Pala imbiwi sikulamulila uwumi bwingu manye mukanaghe loli itisyagha pamu kolo mokelagha kwa Chala. Umwene u Chala akwisa pakuwa wula ukwendela mwa Yesu Kirisitu yo akisa pa chisu chapasi ukuwapoka awawiiwi nukuwi ghula amaso wowakawa muchisi sona nukugha mala amaka gha Satana sona ni mbiwi syo sili mu mwitu. Uchala weyo mupoki witu. Mukwimi lila pamaso gha Chala umugholofu yo akutesya inying'ono sya muwutitu sona nimbombo sya wumi bwitu. Mutangamanya ukwimama pa maso gha Chala, pakuti “Imba yo akupanga ikutu atakupulika? Imba yo akupanga ilyiso atakutesya?” (Umasalimo 94:9).

“Pakuti amaso gha Yeheva ghakutesya uku nuku mu chisu chosi cha pasi, akwiwonesya ukuti wamaka kuwo indumbula yawo ngolofu kwa Chala. (2 Kapango 16:9) Pamu (2 Chronicles).

Pakuti amaso ghake ghali musila ya mundu wesi, akutesya kosi ko umundu akwenda. Chitalipo ichisi pamu akusundila ka wufwe, ukuti wowakuwomba fyo fita fyisa wimameko (Yobu 34:21-22).

“Lele uyesu atakawasuwila ukuti ikale nawo, pa chifukwa chakuti umwene akawamanya awandu wosi mo wawelile.” (Uyohane 2:24).

Chifukwa chake, “walusako umundu yo wamuho wokile imbiwi syake; Wafukile imbiwi syake. Walusako umundu yo Uyeheva atakumuwenge la imbulupulu syake, sona muwumi bwake uwumyasi wutalimo. (uMasalimo 32:1-5).

UKULINGANY’ANA KWA FIF- WANI ICHIFWANI CHA KWANDA

Ichifwani ichi, chikuwonesya indumbula ya Mundu wa panja yo wakumuyugha mwi wangeli Ikemo isamo umutulanongwa yumo yo akalamuliwa nu wumi bwa chisu i chi nifilondiwa fyake ifya mumuwili I chi cho cho chifwani chabwanaloli cha ndumbu la yo uyeheva akutesekesyamo, amaso ghake gha kuwoneka makesamu ukumanyisa ukuti akoli wa leka nu bwalwa, isamo tukuwelengela mwi buku Iya (Fyili 23:29-32). “Wini yo akukesya mya amaso?” Weyo akukaŵa leka po pali nubwa lwa, akuwuka pa ku londa-londa kokuli ubwa lwa uwukali Manye muteshaghe ko kali ubwla uwukesamu. Koŵuli wukafulukila mukaŵako. Wakung’wa nu wufwase. Pa wumalilo pake aku luma ngati njoka, akunyela-nyela ngati Swila amaso ghake ghakutesya ifigheni Indumbula yake yikuyugha fyo fikomanikite.”

Pasi pa mutu, mu chifwani ichi indumbula ya Mindu yikuwoneka ukuti momo mwakwikala mo ifinyamana fya luko nu luko fyo fikuwa fimanyisyo fya inbiwi sya luko nu luko mu ndumbula ya mundu, isa mo indumbula yili ngati chipinda cha mbiwi syitu. Uchala aku tuwula isya Muporofeti Uyeremiya ukuti, “Indumbula imyasi ngani, sona utangayipu likisya, wini yo anga yimanya Indumbula? (Uyeremiya 17:9). Uyesu umwenecho weyo a kawika ichi pakuyugha ukuti. Pakuti muka ti mwake mwa ndumbula sya Wandu mukufu ma inyi nong’ono imbiwi, uwumyasi, ukumyosa, ilyiso iliwiwi, amatingo ukwitutu mula, uwukonyofu, ukupusa, Imbiwi isi syosi sikufuma mukati nukumu fitisya umundu.” (Maliko 7:21-23).

1. INDUMBULA IMBIŴI.

1. ICHIPUGHILE (ICHIKUKU) Isa mo umundu wesi a kunye nywa nu b̄wisa b̄wake b̄wa Chipughile pamu ichikuku, pamu mukati mwa ndumbula ya Mundu makuwonesya isya Mbiwi sya kunyada. Ulusifala akaŵa wandumi usongo wa chala, akaŵa chifukwa cha kunyada kwake sona akaŵa Mulughu wa chala (Yesaya 14:9-17; Ezekiel 28:12-17).

Ukunyada kukufuma ku mulilo, sona kukuwone sya isila nyingi. Wamu wakwitufya chifukwa cha chuma chaŵo, Wamu chifukwa cha Ng'ombe syaŵo, imberele (ing'osi) syaŵo, inyumba pamu ichisu cho walina cho, ifyakulya, ifyaku fwala fyaŵo ifya umutengu umukulu, ub̄wisa b̄wa pamaso napa miwili yaŵo. Wamu Wakutufya chifukwa cha luko lwaŵo, chifukwa chamanyi kwa kwaŵo ukwa pa mwanya, Wamu chifukwa cha maka gha mumuwili waŵo nafyo wakuwina pa chisu ichi cha pasi. Wamu Wakughela gha ukwinosya ni fya kufwala ni miwili yaŵo. "Uchala awenganite naŵo wo wakwitufya lole akuwapa ulusako wo wakwiyuyula." (U 1 Peturo 5:5). Ukumyada nu kwitufya uchala awenganite nako (Ifyili 8:13). Ukunyada Uuku tuwonesya paku komanya; Indumbula yakwi ghana yene yikutangila pa kwikuwa pamu pakwiputula pasila. (Ifyili 16:18).

2. UPONGO — Upongo akutumanyisya imbiwi sya finyonywa fya mumuwili nukughona-ghona na wo malaya. Imbiwi syo twayugha pamwanya apo sikongelesya wuwu mumasiku agha ukuti twiti ke ubwanaloli ubwa mu masyu gha Yesu gho umwene akayugha papi ifyinfra 2,000 fya kindapo, ukuti amasiku gha wumalilo tise ghaŵe ngati masiku gha Sodom na Gomora. Uwumi bwa kawalilo aka wukwete Indumbula ya wandu awelu sona wingile musila sya luko nuluko Muwufifamu. Imbeyu imbiwi iyi yiku bwyaliwa Mundumbula mundu ukwendela senema, (vidyo) Televisyoni, Muma syu amaŵiwi, ukwendela mukukwesa imbwani imbiwi, sona ni fingi fyo filipo. Cho uchala akuti chiwui mwiwangelikemo chocho awandu wakuti cho chisa amasiku agha. Awandu wata kulonda uku konga ifimanisyo ifya Wandu awelu ngati uyosefe (Ubwomdilo 39) nawangi wo walipo, loli wakulonda ifi momyisyo fya wandu awawui. Awandu wa luko lwa chi Zulu, Sona wandu waluko lwa chi sutu na maluko aghangi, wakuti "ukabwa pamu imbwa"

umundu yo akuwomba uwomalaya. Umundu yo akuwomba ifi atakwisa pakuuwona uwunya fyale bwa chala, pakuti panja pali awokabwa (imbwa) na walosi na womalaya, na wawomba ifiwiwi (awa fyeka) nawowakwiputa awo chala wawo, nawosi wo wakwighana ukuyugha uwumyasi. Uchala akuti manye twangalaghe nawomalaya, lole tuti leko. Imbiwi syosi syo mundu akusiwomba sili panja pa muwili, lole umalaya akwikomamy'ana mwene mumuwili wake. Pamu mutamenye ukuti umuwili winyu yo nyumba ya mbepo mwikemo, yo alimu Mwinyu yo muli nawe kwachala? Sona mutakuwa mwiwene (U 1 Korinto 6:15-20). "Pala yumo akukoma ny'a inyumba ya chala, wepe u chala akwisa pa kumukomany'a, Pakuti inyumba ya chala nyi kemo, pakuti umwe mwe Wikemo (U 1 Korinto 3:17).

3. INGULUWE — Yikumanyisya imbiwi syo umundu akuwonesya Pala ang'wile ngani ubwalwa nu kulya-kulya Mwene akayilo ka bwimi. Inguluwe yikulya ifindu fyosi yitakusala pakati pa ifyisa ni fiwiwi. Yili ngati awandu wowakulya inyama yo yifwile yene watakumanya ukuti yifwile ni mbungo Pamu Wa yighoghite wuwu. Pali awandu wamu wo wa kulya imbewa sya Munyumba ni sya kuchiposo, ni fingi fyo filipo, fyo uchala akutu kanisya (imbombo sya Wapositoli 15:20, Yesaya 66:3-7).

Musila yiyi indumbula imbiwi yikulya inyinong'ono imbiwi, ukuyugha inbiwi, ififwani ifiwiwi amasyu amawiwi, na fyo filipo. Umuwili wuka pangwiwa ukuti uwe nyumba ya chala uawumi, yinyalite ni fya kulya ifiwiwi nukukwesa ingambo, imbwani nimilembo yoyi kughogha famu yikukoma. Akayilo kakukwewa ingambo ni mbwani sya wacomany'a awandu awingi ukopata na kale. Usatana weyo akuwapinya awandu mumbiwi sya kukwewa ingambo. Lole amaka gha chala ghawaghile ukuwa wula kumbiwi syawo sya Wutumwa bwa Satana. Awandu wowa kuti twe Wa Kirisitu nu kwingila Muma chalichi Wata Waghile ukukwewa ingambo chifukwa wakwenela ukoghopa uku komany'a inyumba ya chala. Lole pala wafuma muma chalichi wama wakwanda sona Pakukwesa kokuti wibwa na kalinga ukuti inyumba ya chala ghogho Muwili wawo. "Imba Mutamenye ukuti umwe yo Nyumba ya chala, sona

ukuti uŵumi bŵa Chala ŵukughona mumwinyu? Pala yumo akukomany'a (akukomanwya) inyu mba ya Chala, uchala akwisa Pakumu komanwya mwene: Pakuti Inyumba ya Chala nyikemo, sona yili mumwingu mwiŵene (U 1 Korinto 3:16-17) "Epukana nu ŵomaso-maso. Imbiŵi syosi syo umundu akuŵomba sili panja pa muŵili, lole u chimaso-maso akuŵalya nu kuŵalisya Pakukomanwya umuŵili wake umwenecho Mwene. Pamu mutamenye ukuti umuŵili winyu nyumba ya mbepo mwikemo, yo ali mumwinyu, yo muli nawe kwa chala? Sona mutakwikala mwiŵene." (U 1 Korinto 6:18-19).

Umundu yo akulya Mwalwe -Mwalwe muŵiŵi Pamaso gha Chala. Tukulya ukuti tuŵe nu ŵumi Pala tukulya isala yikasila sona tukwikuta Pala tukulya ifindu ifyisa, lele ichinyonywa chikwisa Pakwitisyagha akaŵali kalikosi "Ingofilonda-, Ingofilonda".

Ichinyonywa chitakwikutisiwa. Mumalamulo gha mulwitiko ulwa kale umundu yo akulya Mwalwe-Mwalwe Sona ubŵalwa ŵukumukola, ŵaka mula sagha na mabŵe (U Detoronomu 21:18-21). "Pakuti uching'wela nu wakulya-kulya, Paŵumalilo ŵakwisa Pakuŵa ŵapina nu kwanda ukufwala ifisepe, yo akusunga amalamulo weyo Mwana wamala (Ifyili 23:21, 28:7) Kumbuka ukuti umundu yumo akaŵa mukaŵi, akalyanga ifyisa sona akaŵa wakukinda kinda (kupupuluma) nifinyonywa fyake, po aka fwa po ŵo aŵafwa akaŵa kuŵuyo bŵa mulilo akapuli kagha ukuŵaŵa ukukali mumuŵili wake. Uŵuŵiŵi bŵake bŵa kung'wa ŵutakolondiwa ukuŵuyugha. Pakuti wosi ŵakumanya ukuti u chala akutu ŵusya utwe ubŵanaloli mu masyu ghake ukuti nayumo yo akukoliwa nu bŵalwa akwisa pakuŵuŵona uŵu nyafyale bŵa chala. Ubŵalŵa ta chakulya, ifya kulya ifikali fyofyo fikukomanwya inyinong'ono, koku ti ŵoŵa kuŵomba ifyo, Ŵakuŵomba uŵukonyofu. Ŵakuŵa ŵaŵiŵi sona ŵaŵaghile uku komama ŵene na ŵene, linga wukasita bŵalwa ngali ichiŵi ŵi chitaŵombiwe. Ubŵalwa ŵukuŵomba ifya kusekessa, Pala wang'wa ngani ŵukukupa ukuti umanyikwe paku Panga ifiwawa (ichongo) sona lumu ukupanga nu kuŵomba uŵukonyofu. Sona Pala wang'wa ngani Po uŵukonyofu ŵukuŵa Papipi. (Ifyili 20:1).

Wosi wôwaku panga nu Vughulisya ifindu ifya maka sona fikali wali ninongwa Pamaso gha chala, Pakuti uchala akuti “Wamukosi wôwali namaka gha kung’wa ubwâlwa, sona Wându Wamaka, poŵakonganwya ifyakung’wa ifikali (Yesaya 5:22). Wa mukosi yo akumupa umunine ifya kung’wa nukuŵikako imilembo yoyi kukolesya ukuti umunine isoni Simukola ghe! (U Habakuku 2:15). Aghene na mangolongo ndo, aŵomalimba, ifipenga, ni mbilinji, namabwa lwa filli mulusekelo lwaŵo; Iole aŵene wataku wutesya Ubwânaloli ni mbombo ya Yeheva (Yesaya 5:12). Manye wawasimbulaghe. Aŵomalaya, pamu Wôwakwipufa ififwani, Pamu aŵifi, Pamu wôwa kughona na wakasi wawanine, watakuya Pakwi ngila uŵunyafyale bwa chala (U 1 Korinto 6:9-10).

Imbiwi syo tupapiwe nasyo sikuŵoneka, syosyo ngati, uŵomalaya, ifya muŵutitu, ukulonda ifinyali, ukwiputa ififwani, ifipandwa, uŵulu ghu, ubwite, isanje, ukupya indumbula, uluyewo, ukupatukana, ukulekana, uŵukali bwa Matingo, inyangalo, nifingi fyofilipo. Wosi wôwakuwomba ifi wata kuya Pakwingila uŵunyafyale bwa chala (Ugalatiya 5:19-21). Sona manye mukolwe nu bwâlwa, momomuli ukutaghiwa; Iole umbebo, mwikemo isule mumwinyu. (Uefeso 5:18).

Pala muli ninyota Uyesu akuŵitisya “Pala Pali umundu ali ninyota isaghe kukwa ngu une ang’we” (Yohane 7:37-38). Umwe mwe muli ninyota mwisaghe kumisi; namwe mutani ndalama, isagha mulye, naloli isagha Mung’we nu lukama lo Wafakughulisya sona luta nu mutengu wake (U Yesaya 55:1). “Yo akung’wa amisi gho ngumupa une, ta akapulike lumo inyota, sona amisi gho ngumupa une tighawe mbwiwi ya misi kukwake nukufulukila ku wumi bwake wosi.” (Yohane 4:14).

4. UKAYAMBA akuŵonesya ifya wukata, akusugha-sugha ni fi pandwa. Atanu Iwitiko pakuti ali ngati wôwa kuwomba ifipandwa. (U 1 Samueli 15:23). Ukulondiwa kwa mukata ku kwisa pakumughogha; chifukwa inyoŵe syake sikukana pakuwomba imbombo. Wamu wakunyony’wa nukukatisya amasiku ghozi (Ifyili 21:25-26). Uyoswa akati ku wana wa Israeli “Manye muŵe wakata Pakupindula ukufuma kwilo ngwi! Wukagha muye

muwombaghe! (Uwulongi 18:9). Ingalo ya mundu yomukata, umwene mbombo ya kulonda ifindu ukufuma kwa chala. Uyesu akuti mughelaghe pa uwingila pa mulyango umufinyu. (uLuka 13:24). “Umwene yo kulonda ti afyaghe” (u Mateyu 7:8). “Uwunyafyale bwa ku mwanya wu kulondiwa ngani na wandu awakali ukuti wa wu komany’e Pamaka (Umateyu 11:12).

Pakuwomba uwukata sikuyana nuwupoki wowu li muwumi mwambepo witu, fiku wuka ku bwufwe bwabwila na bwila. Uwukata wuku tukam’sya pakwiputa, wukutukanisya ukulo nda ifikulu ngani fyo uchala atulaghisise, mu wuyo bwake fikutulangisya ku wuwwi. akawalilo aka u chala akuyugha nuwe pakuku pepekesya ukuti umupe Indumbula yako umusughu, umwene umwi wi akuti umupe ningelo pamu isiku ilingi lyo waliwona ukuti lyisa, lyo pamu mulusako uluwwi litakuwoneka po likwisa sona umo ukuwisa pa kwafwa wo ukali utabwaghite uwupoki sona lumo utamwa ghite Uyesu Kirisitu. Uchala ukuti “Pala ukugha pulika amasyu ghake umusughu, manye ukayi kasyaghe indumbula yako, isamo awosekulu winyu wakamusanukila uchala (Uheberi 3:7-8). Wali walinga awandu wowafwile mwa mbepo chifu kwa cha kuwukana uwupoki pamasiku amisa ghogha tisile? Isiku lya ningelo lita lyinyu.

I chifwamba cha kayamba chocho awaghanga wakuwombela imbombo ya wughanga, sona chikutumanyisya ukuti momo waku suwilamo pakuwombelamo ifya wulosi, muwuyo lwakuswila U chala u wawumi. Ngani-ngani, Paka wa lilo kamauwine ni ndamyoy, syo tukuwuliwa ukusitwisaghe nasyo kwa chala uwa wumi, yo aka walilo kosi ali papipi ukututula, muwuyo bwakuswila ulusako Pamu umukosi. Pakuti “Uyehova akumulo ngosya umundu akendolo kake” (Masalimo 37:23). “Alipo yumo yo muwine? Yo tiwamutumite usongo wa chipanga ukuti amwiputile nu kumupaka amafuta mwilyita lya Yehova. Sona Pala akananga, kwa Yehova kuli uluhowokelo” ulwiputo ulu lukumupa umundu umwine ulwitiko lwa kupona, uyehova, akumupa umwili umwisa, sona ukunanga ko anangite akumuhowokela.

Po ukwitika imbiwiwi siyako kuwanyako nukuwiputula popo
10

ukuya pakupona.” (Uyakobe 5:14-16). Uyehova akaŵalamula aŵana ŵa Israeli akati, “atakaghiwe nayumo umundu mumwinyu yo akuya pakocha umwana wake umulisya pamu umukolo pakuŵika ulusayo pa chike mo pamu yo ali nifipandwa, pamu yo akulo nda ukufwa, pamu yo ŵakamusilika, pamu yo akuyugha-yugha, Pakuti wesi yo akuŵoma ifi uchala atakuhoŵoka nawe.” (u Deteronome 18:10-12). Panja pa chipanga pali aŵo Kabŵa panu (imbwa) na Ŵafipandwa, naŵo malaya, na ŵifi, na ŵo wakwiputa ifi fwani, na wosi ŵoŵakwighana ukuyugha uŵumyasi. (u Ŵusetule 22:15). “Manye muye kufisyuka pala mukuyugha nifisyuka mukuya pakutula inongwa. Une ne Yehova winyu uchala” (Uleveteko 19:31). Sona po ŵakuti ku kwinyu umwe tuŵalalusye, aŵalaghule, naŵoŵa kuyugha-yugha, naŵokulila mwalwe-mwalwe naŵo pala ŵakuyugha ŵakuteketa-teketa Imba aŵandu aŵa ta wise ŵene Pakumu londa uchala? Imba pachifukwa cha ŵumi aŵandu taŵise ŵalondaghe ku ŵafwe? Kumala mulo nu kusimikisya. Linga aŵene ŵata kuya pakuyugha nukuyana na masyu agha naloli ŵataŵaketesye pala kukucha (Uyesaya 8:19-20).

Po ukuwelenga aka buku aka, u chala akuyugha nuwe, ukuti upinduke sona uleke imbiŵi syako nukugonja mundumbula yako kwa chala, Lole uŵumi bŵa kayamba ŵuwuli mu mwako, ŵukuyugha nuwe ukuti usughaghe-sughaghe ku lusako lwa chala, nukughela ukutatika kwa ndumbula yako nukoghopa. Aŵakamu, aŵamanyani ŵamgu, ni chisu chapasi, tise wat- ingi choni cho naŵa mukirisitu umwene cho? Choni choti chiŵombiwe pala nda kuŵomba naŵo, amakambo, nifimogho fya muchisu, muŵuyo bŵa kute syagha ulughindikoko lwa Yesu Kirisitu nu lutengano lwake, ŵa kuswigha, uŵuhoke bŵake ŵowutaku yughiwa, uŵumi bŵake ŵobŵiswile nulusekelo, Poukwa nda Pakutesya ifindu fyo uŵaghile ukufileka pamu ukufitagha. Po ukwitika ukuti Uyesu Kirisitu ingite mu ndumbula mako, po pala ukogho pa umundu nu ŵufwe kokuti ukumu ŵombela Usatana. Lole Uyesu Kirisitu akisa pakufupoka tvesi tve tukoghopa ukufwa, na ŵosi ŵakaŵa ŵatumwa muŵumi bŵaŵo ŵosi (Uheberi 2:14-15). Ukusugha sugha kwa ŵumi bŵako koko kuku kasya indumbula yako ukuŵa ngati chikŵela cha kayamba.

5. USYELA (LEOPARD) chinyamana chochi ghofya sona chikali, chiwîwî wesi yo akula muliwa nuwukali akutangila mukayilo ka kukoma pamu ukughogha, lumo akughelagha ukuti aleke uwukali, lole wukuleka panandi wuwu wukwanda sona. Po chisa ukuti witike uwuka li wo wuli Mundumbula yako nu kumuwula Uyesu Kirisitu ukui akwafwe nu ku kutula uwe. “Manye mukalalaghe mwiwene.” (Ubwandilo 45:5). “Uleke pa kukalala mundumbula, uwuta ghe uwukali, manye mutamiwe mu ndumbu la syinyu mungaŵomba ifindu ifiwîwî” (Masalimo 37:8). Uku wawa kwa mundumbula kuku nyoza, uwukali wukufulukila, wini yo akulonda isanje? (Ifyili 27:4). “Manye uki nda kindaghe mundumbula yako na pakuka lala; Pakuti uwukali wukughona, mungwa pa sya wakonyofu. (Umulumbilili 7:9). “Lole numwe po wuleke uwukali.” (Ukolose 3:8).

Dwandu awingi awogha wakung'wa ukuti wi kasye wene pakuwomba inyinong'ono imbiwi ni mbombo imbiwi, lole “ubwalwa bwaŵo woŵu kali ngati Injoka, uwukali wuli ngati wi chipili.” (U deutronomu 32:33). Ukunyosekesya kwisa leka ku wandu woŵali ni ndumbula imbiwi, lele u chala mwene weyo akuwalanga wosi awawîwî. Uyesu akuti, “Umughane umunyako isa mo wighanile wemwe necho (Umarko 12:31). Sona “Umughane nu mulwani wako” (Umateyu 5:44). U chala akutulaghisya ukuti akwisa paku tuhoŵokela imbiwi syitu pala tukuwahoŵokela woŵa kutunangila utwe. Indumbula yo yikwilu mbusya mbiwi na Pamaso gha chala. Ukulonda uwulwe nukutagha iwanda kuli mundumbula ya mundu, chocho chifukwa chake ulutengano ulwa naloli lukwenela ukuwikiwa mo mundumbula.

6. INJOKA (SNAKE) Yikamusimbula U Eva mumughu nda wa Edeni nu ku komanya ulwitikano Iwa Mundu nu chala. Usatana we yo wandumi yo akawa, akawa ni sanje nu Adamu nu Eva Wo awawona ukuti wakulamulila ichisu nafyo si fyio filimo mu chisu cha pasi, sona wakupulika na akisa ngani nu chala. Chifukwa cha sanje akanosya isila yaku komany'a, sona aka komany'a ulughano Iwaŵo ulwisa nu chala. Uwa sanje akwingila mundumbula ya Mundu nu kukomany'a ul-

utengano Mundumbula sya W̄andu āw̄ingi po akuw̄aw̄ona ukuti w̄amu w̄ahōwoke w̄akwikala akisa. “Akāw̄ini ka kwifukila ngati mapumba”; akāw̄ini kakwisa ni nyino ng’ono imbiwi mundumbula paku komanyi ana ulutengano lwa w̄anine, sona lumo akāw̄ini kaku mulongosya umundu pa kughogha.” (Ifyili 6:34). Ifi sona fya bwana wli ngani-ngani ku wandu w̄amu w̄ōwe ghite. Mu mbombo sona na w̄ungi momuli mo momu kuyana nu w̄umi. Akāw̄ini kakwisa ni ndamyo nu w̄ulughu. Sona āwakirisitu, āwalumbilili na w̄aputi W̄atakuhowoka Pala u yeheva āwapa w̄amu imbombo ya pa mwanya ukuw̄apota āwene. W̄akuw̄omba akisa pala w̄aktangila nu kwisula nu lughano lwa chala cho atupile posi mundumbula yitu nu mbepo mwikemo.” (U Roma 5:5). Ukuti āwa w̄omba imbombo w̄atangir laghe, nu mbepo wa kāw̄ini.

7. UKASYOTO - UCHULA (FROG) akuw̄onesya ukunanga kwa b̄wimi nu lughano lwa ndalama loluli misisi ya mbiw̄i syosi (u Timoti 6:10). Āwokasyoto pamu āwachula āwa mu chisu cha ku Kongo āw̄andu w̄akaw̄aw̄ona w̄akulya inyeghesi inyingi ngani mupaka w̄akapu nda nukufwila papa po. Umundu umwimi atakuw̄a fwa ifindu āw̄andu āwapina, lole akughelagha isila iyi niyi, ukuw̄a nulusuw̄ilo pamu ukusita kuw̄a nulusuw̄ilo, pakuw̄ungany’a nu kupindula ifyuma fya Pasi pa chisu, fyo pakatasi pake ingamwa ni chūwi fikuko manya; Uyesu Kirisitu akuti “Mutakisungilaghe ichuma pa chisu chapasi po āw̄ifi w̄akwisa pakwiw̄a. Lole mwisu ngile mwiw̄ene ichuma cha kumwanya cho inga mwa ni chūwi fitaku komany’a sona āw̄ifi w̄ata kwisa pa kwiw̄a; Pakuti ko kuli ichuma chako koko indumbula yako yi kwisa pakwikalagha” (Umateyu 6:19-21). U kani nimbu mba yake w̄akalangiwa chifukwa w̄akamu ghana leka ugolidi nu siliva na mab̄we gho si gho w̄aku pangila indalama ni myenda (Uyoswa 7). Were uyunda sikariyoti, umu manyili wa Yesu, akipayika pamu akipinyi lila mwene chifukwa cha lughano lwa ndalama akiw̄onesya mwene ukuti āwape umalafyale Yesu, yo akāwa mumanyisi wake. Indalama sitambiw̄i, pamu ifindu fya kupangila indalama lole ulughano lwa ndalama lo lwimamite mundu mbula sya w̄andu.

Amasāw̄usandi gha w̄alisya na w̄akolo āwaluko nuluko ghaku-komanika nu w̄umi b̄waw̄o ni myoyo ya nyumba syaw̄o chifukwa

cha kulonda uŵuka ŵi nakalinga ukwenda ijuga, nukuŵomba uŵughanga ni ndalama inyingi Pakupota na ukwendesya injinga nifingi fyo filimo. Nukunyo nywya ukuti aŵe mukaŵi nakalinga pamu luŵilo fyo fikutumanyisya ukuti ŵoŵo bŵifi nu kughogha sona nu kwhighogha. Ulughano lwa ndalama nubŵimi ku ŵandu aŵingi uli ngati lughano lwa kufumukwa, Indalama yi ŵaghite ukuŵa na na maka gha kulumulila aŵanyitu, amaka gha Ndalama ghakuŵafi nyikisya aŵapina, gha kuŵa na maka na ku chali chi ŵuŵu, ŵa kulondagha ukuti ilyita lya chalichi Uyawo lifumukwe ngani ukupota uŵufu mukwe bŵa chala, ŵaku ŵakanisya aŵani ne ŵoŵa kulonda Uyesu Kirisitu pa chifu kwa chakuti ŵati ngali ŵakulonda i chali chi chaŵo (Mariko 9:38). Uyesu akati muŵe maso sona mwisunge pa kwepukana ni finyo nywa fyosi fyo filiko; chifukwa uŵumi bŵa mundu ŵutakuyana nu bŵingi bŵa findu fyo ali nafyo (Luka 12:15). Uŵufumukwe bŵa mundu yo akapusa sona akaŵa wa chuma pulikisya mo fikendela: “Umughunda wa mundu yumo u wa chuma ifindu fyake fikela akisa ngani mumughunda wake. Po aki no ng’ona nukuyugha mwne akati tingosye uki une? Pakuti inda nu mwakuŵi kilamo ifindu fyangu? Po akati, timbombe ulu: tifwambule indamba syangu syo nandi nu Kusenga indamba ingulu: Munda mba ingulu momo timbikilemo nukuse ngulilamo ifindu fyangu fyosi, ni chuma changu. Po ingwisa pakuyugha nu moyo wangu, wel moyo wangu uwe! Uli na cho i chuma ichi ngi cho chisenguliwe ukufikila ku fyinja ni fyinja, lekatasi, ulye, ung’we, uhoŵoke. Lole uchala akati ku kwake, we mukonyofu uwe! Uŵusiku ŵuŵu, uŵumi bŵako ŵukwisa pa kulondiwa; po ifindu fyo ukasengulagha tifiŵe fya wini? Sona akuti wesi yo akwiŵunganikila ichuma mwene lole umwene atani chuma chakwa chala.” (Luka 12:16-21). Imba po umundu akupindu laki Pakwika ŵisya ichisu chosi ichapasi; nukuwutagha umoyo wake? (Mariko 8:36). “Manye mutamiŵange nu ŵumi bŵinyu, ukuti timulyeki, Pamu timufwaleki mumuŵili winyu, po lole londagha uŵunyafyale bŵake, fyosi tise aŵongelesye, pakutikokuli ichuma chinyu koko tise kuŵe indumbula yinyu.” (Luka 12:22-34).

8. USATANA – Witata wa ŵamyasi wosi, sona umwe ne weyo ali pamu pene na ŵo ŵaku womba uŵu myasi, weyo akwandisya nu kunanga, sona weyo akulamula indumbula.

Uyesu akati “Umwe muka fuma kwa tata winyu umuwiwi mukulondafyo akulonda utata winyu. Umwene mughoghi ukufu ma po pabwandilo, sona katalipo akawalilo ko isile kuluwafu lwa bwanaloli, chifukwa mumwake Mutalimo ubwanaloli. Pala akuyugha uwumyasi, akuyu gha ifya mwenecho mwene; Pakuti mummyasi, sona wepe utata wake wepe mummyasi (Yohane 8:44). Uwu myasi wughelile wuwu, wutalipo uwukulu Pamu uwunandi. Pali uwumyasi wumo wowukuyughiwa, ukuti wuku simbiwa nu kuwombiwa. Mwa chala uwumyasi wufalimo sona na wa Kirisitu ukumyasu ka kotalimo mumwaŵo (u Tito 1:2) “Pala tukuti tumanyanite nu chala, lole tukwenda mu chisi tupika, sona tuta kuyugha ubwanaloli.” (1 Yohane 1:6). Panja pa chipa nga Pali awokabwa (imbwa) na wa fi pandwa na womalaya, na wo wakughogha, nawowa kwiputa ififwani, na wosi wo wighanite ukuyugha uwumyasi.” (Uwusetuke 22:15). Uchala awenganite nu kaboni umumyasi. (Ifyili 6:19).

9. ULUTONDWI – (STAR) Lukuyugha ifya kulondiwa fya ndumbula ya mundu wesi. Akawalilo aka chinyalite ngani sona chiwiwi sona Pamu chifwi le pakwendela Mukukomanika kawili-Kawili Mwa Matingo; sona akufwa amaso, sona alini no ngwa, ukuti manye amanyeghe ukwilonga ku mbombo syake mwene. Uwuwiwi bwa kulonda akawalilo kamu lukuwa Mye, lumo lukuta mya ngani. Imbombo syake sikulonda kokutuka na muwuyo bwa kuhowokela, lukulonda ukutu kana, chifwile isamo uayiloni akupila, sona aghata ghite amahala ghosi, Pa chifukwa chakufagha ulwitiko, nukuyitendekesya Imisyuka yoyikuso wesya nifimanyisyo fya fipukupuku. (1 Timoti 4:1-2; Uheberi 10:22).

10. ILYISO (EYE) Ilyiso lya chala lili Pali Posi likutesya fyosi fyo wuombiwa, Mundumbula. Chatalipo na chi mo cho chimamite ukufuma mumaso ghake agha Mulilo, chifukwa chake amenye nukutesya fyosi fyofyima mite munyionong’ono nukutesya ifya Mundumbula. Napo muwombe imbiwiwi muchisi cho chili fi, Mufitenge le, mufipanga namuwungi momuliko, Uchala akufi wona. (Ilyiso muchifwani i chi likuyana nakuma so kwa mundu uyu).

11. AMALULIMI AMANANDI AGHAMULILO – Amalulimi amanandi agha mulilo gho ghashungulile indumbula ghakufwaniki sya nu lughano lwa chala paku shungulila nindumbu la ya mutula nongwa. Poŵule u chala aŵenganite nukuna nga amughanite umundu umutulanongwa sona ata kulonda uŵufwe bŵa mutula nongwa, Iole akuti aleke nu kulapa ukuti aŵe nu ŵumi (2 Petero 3:9). Uyesu akisa pakuŵapoka aŵatulanongwa. Kumwanya kukuŵa ulusekelo ulukulu ngani chifukwa cha mutulanongwa yumuywene yo apinduka indumbula yake. (Luka 15:7). Amalulimi amandi agha Mulilo ghakuyugha sona iŵanda lya Yesu Kirisitu, “Imbelele (unambebele-ing’osi) ya chala yo yikutisya ukumanga kwa mu chisu (Yohane 1:29).

12. UWANDUMI WA CHALA – akwimilila muŵuyo bŵa Masyu gha chala. Uchala akulonda ukuyugha ku ŵandu ŵoŵasimbuliwe aŵalisya na ŵakolo aŵatulamongwa ukuti aŵaŵusye ukuti aŵene cho ŵaleke nu kulapa, sona ŵitike uŵuswepu bŵa lugha no lwa chala mundula syaŵo.

13. INGUNDA – chimanyisyo cha mbepo mwikemo, umbepo uwabŵanaloli yo akukanisya uŵuŵiŵi nubŵanaloli nukulongiwa (Yohane 15:26). Panu tukutesya ukuti umbepo mwikemo ali panja pa ndumbula ya mundu. Atakwikala Po uŵuŵiŵi ŵukulamula. Pala ichifwani cha ndumbula iyi chikuyana ni ngalo pamu akayilo kinyu, mumulilile uchala, ukuti ighule indumbula yako ingilemo sona witikisye uŵuswepu bŵa masyu ghake ukuti ghakuswepe sye. “Umusuŵilaghe umalafyale Yesu Kirisitu sona ukwisa Pakupokiwa.” (Imbombo 16:31). Uchala itendekisye, naloli umwene cho akusimi kisyu ukupindula uŵumi bŵako, nukukupa Indumbu la imbya, na mahala amapya (Uezekiele 11:19). Ifi fiyughiwe mu chifwani cha ŵuŵili.

ICHIFWANI CHA 2

Ichifwani ichi chikutumanyisya indumbula yo yikwanda ukulapa nu kulonda u chala uwandumi ali nu panga munyoŵe yake, amasyu gha chala, gho ghali nu ŵumi sona gha maka sona ghakwete ukupota upanga yo akwete ukunuku akuputula mupaka ko uŵumi nu mbepo fikukomana, pakukoma ny’a ifundo

ICHIFWANI CHA 2

nu muwili wa ndumbula ya mundu (Uheberi 4:12). Amasyu gha chala ghakutu kumbusya ghakuti “Imbiwi sikulipila amalipo wowo wufwe (uRoma 6:23), wesi umundu amanye ukuti akufwa kamukene, pala afwa akuya Pakulo ngiwa nuchala (Uheberi 9:27). Uwuyo bwa mutula nongwa na wo watakusuwila wakwisa pakuwa munyanja ya Mulilo wowu kwaka nu salfule (Uwusetule 21:8).

INDUMBULA YO YIKULAPA

Panyowe yimo uwandu mi akwete ichifupa cho chikumanyisya umuwomba imbiwi akwisa pakufwa mu muwili gho tughunite ngani, tukuwufika, tukuwulisya, nukuwunoghesya tukuwupa ulutendekesyo ngati uli sona tuwe maso po tukwikuta fyosi fyotukulonda, ukuya pa kufwa nu kuwola, sona isomi sikwisa pakulya nukuwukomany’a Lole uwumi numbepo wukwi sa ukwikala kwa bwila na bwila, Isiku limo ukwisa kuwa Pandasi pa Kirisitu, Pakulongiwa nu Kirisitu. (2 Wakorinto 5:10).

Pamu tukutesya ukuti umutulanongwa akupulikisya amasyu amisa ukufuma kwa Chala nukwighula indumbula yake ku lughano lwa Chala umbepo umwikemo anda nukuwala mu ndumbula ya mundu umuwili. Ubwelu bwa chala wukwi ngila mu nyumba yake nukutisya ichisi. Po ubwelu bwa chala wukwingila ichisi chikukidamo. Uwuwili wukufwanikisya nifinyamana fya luko nu luko, fikuti lamo.

Indumbula yo ya longiwa sona yikwitisya. Pa chifu kwa ichi Wa manyani wangu, namwe mukuwelenga mumwitike Uyesu, yo nyale ya pa chisu cha pasi. Ukuti ingile mundumbula yako, ngati isamo yikuwonekela mu chifwani i chi. Uyesu akati “une ne bwelu bwa muchisu chapasi. Wesi yo akungonga une tise awe nubwelu bwa wumi nukuleka ukwenda muchisi.” (Uyohane 8:12). Muta ngamanya mwiwene Pakutisya mubiwiwi syinyu mukati mu ndumbula yi nyu Pamaka, Pamahala ghinyu mwiwene, Pamu Pamahala gha wandu. Lele, icha papipi, ichalusuwilo, icha nakalinga, sona ichipepe ngani, sona isila yimuyene, kokumwi tika Uyesu, ukuti ubwelu bwise mukati, sona ichisi chocho mbiwi, po chikutila. Umwesi ni ndondwa sikutupa utwe uwutuli pakawalilo ka wusiku, lole isuwa pala

Iya fuma, po uŵusiku pamupene nutubwelu utunandinandi tupe tukutila nokuŵoneka sona. Uyesu weyo lisuŵa Iyaŵagho lofu. Ŵo aŵuka mu chalichi ku Yelusalemu, akatisya fyosi fyo ŵakawulisyagha nukuwula mukati nukufipony'a panja pamupene naŵene cho. Akawisya amatebulo gha ŵoŵakachenjegha indalama sona nifitanga fyo ŵakawulikisya ingunda, sona akaŵawula ukuti "Kusimbiwe mumasimo ukuti Uchala akati. I chali lyangu likwisa Pakuŵa nyumba ya kwiputilamo, lole umwe mukuyichenja ukuŵa nyumba yakwimamila mo aŵifi (Mateyu 21:13). Indumbula syinyu sipangiwe ukuŵa nyumba ya chala, chalichi Iya chala. Pala ukulonda ukwi kalamo. Litendekesye ukuti liŵe Iyisa, Iyisule nu bŵelu, ulughano nulusekelo. Uyesu atakwisa pane pakutohoŵokela, lole akisa pakutu hoŵokela nu kutwaŵula ukuti tuŵe ŵaŵuke ukufuma kumaka naku ŵulamulilo bŵambi ŵi. Pala Uyesu aŵapile ubŵaŵuke, po naloli mukwisa pakuŵa ŵaŵuke. (Yohane 8:36).

ICHIFWANI CHA 3

Indumbula yoyikupinduka. – Ichifwani i chi chiku tumanyisya ingalo ya ndumbula iyanaldi yoyiku Pinduka ukufuma ku mbiŵi. Umwene itesya ukuku Iya kwake sona nu ŵuŵiŵi bŵake ubŵambiŵi syake syo Uyesu akamufwila pa mbinjika. Anda napakute sya imbinjika yo uwandumi, amasyu gha chala, ghaku fumbuka mumwake, ubŵanaloli bŵakuti Uyesu aka lila, akafwikiwa ichipewa cha myifwa, imisumali yikako meliwa nukwingila munyoŵe, na mufilundi fyake sona akafwa pa mbinjika mu mbiŵi syitu, ififukwa ifi fyofyo fya mupangisya umundu uyu, yo akulapa ukuti apinduke mundumbula namuŵumi bŵake. Po akuŵelenga amasyu gha chala momo akwima nya nukwiŵona ngati momo mwigalasi, akumanya Panandi-Panandi mo asoŵelile panja nuŵutali nu chala sona namo anangile indaghilo sya chala. Po akwimanya isamo aŵelile nichitima ichikulu ngani sona nukwilu mbusya, sona isamo akuwisikisya amasosi pa maso gha chala nukulila na maka ngani, Uyesu akwisa papipi nawe. Ulughano nu lutungano Iwa lukwingila mundumbula yake akwanda Pakumanya ukuti "Iŵanda Iya Yesu, umwana wa Chala, likumuswepesya utwe ukufuma mumbiŵi syitu." (1 Yohane 1:7). "Ŵika indumbula iswepu mukati mwangu

ICHIFWANI CHA 3

o! chala, sona wika indumbula imbya nu mbepo umwisa.” (Masalimo 51:10). Sona ama syu gha chala ghakuti “Une nguhoŵoka na ŵo ŵa kwiyuyula sona naŵo wakupinduka, ŵo ŵa kunyowopa une, sona wakungindika une.” (Uyesaya 66:2). Umbepo mwikemo akuwika amabyu gha Yesu ukuwa mapepe kukwitu, “Uwe na maka mwana wangu!” Imbiwi syako sihoŵokeliwe (Mateyo 9:2). Lole wo akali ukutesya pa mbinjika sona iwanda lya Yesu lya likafumagha mukati mwa mbinjika. Usu wile ukuti fikaŵombiwa ku kwake, po anda ukwimanya ukuti ukafundu wambiwi syake atilitemo sona Uyesu anyamwile imbiwi syitu nukwegha isoni syitu; lole umwene aka lasiwa chifukwa cha mbiwi syitu, akanyosiwa chifukwa cha mbulu pulu syitu; ichilango chake cho cho chikutweghela utwe ulutengano chikamu wila umwene Uyesu, “Po uyehova akawika papake imbulupulu sya wandu wosi.” (Uyesaya 53).

Umbepo mwikemo nulughano lwa chala sikwe gha uwuyo wosi mundumbula iswepu. Po akusu wila mwa Yesu, imanya ukuti imbiwi syake sihoŵokeliwe, sona akwagha ukusimikisya mundumbu la yake ukuti iwanda lya Yesu, umwana wa chala limusukite ukufuma kumbiwi syake syosi (1 Yohane 1:7). Po ali nubwanaloli ukuti wesi yo akusuwila Mwa Yesu atakwisa pakufwa, lole akwisa Pakuwa nu wumi bwabwila-na bwila (Yohane 3:16). “Tupulumu kite pakufwila mwiwanda lya Yesu Kirisitu, sona tuli wawuke, kokuti tuli wahoŵokeliwe ku mbiwi syitu” (Uefeso 1:7). Ifimogho ifiwiwi ifya mumuwili fya tuwika ku wuyo uwutali kokukulondiwa na yeho va, po umundu anda ukumwiputa uchala, “yoaka anda ukutughana utwe” (1 Yohane 4:19). Muwuyo bwa kuti aghanaghe ifindu fya muchisu nifindu ifingi ifya mu chisu, po anda ukufighana ifindu fya chala nu kumughana Uchala. Mu chifwani ichi chocho chi fukwa chake, tukwagha ifi nya mana fyo tuku fwani kisyu nimbwi, fili panja pa ndumbula yake, napo usatana ata kulonda ukuleka uwuyo bwake ubwakale, akutesya kunyuma nulusuwilo ukuti alwaghe ulusa ko ukuti anyokele kawili. Cho cho chifukwa Uyesu akutusoka utwe ukuti tuwe maso sona twiputaghe, nukumu kana usatana ukuti manye isaghe ku kwitu (Uyakobe 4:7).

ICHIFWANI CHA 4

Ichifwani ichi chikuyugha isya mukirisitu yo alwaghite ulutengano ulwisa nu wupoki bwabwila na bwila musila ya wufwe bwa malafyale nupoki witu Uyesu Kirisitu, po lole manye ukitufye mufyosi, lole mu mbinjika ya malafyale witu u Yesu Kirisitu, musila yake iya mbinjika i chisu chifwile ku utwe, sona utwe tuli wafwe ku chisu (Ugalatiya 6:14). Uyesu akafwa pa mbinjika ukuti nutwe wuwu “tufwe ku mbiwi sona twikale muwugholofu” (1 Petulo 2:24). Umukirisitu akufwa ku chisu. Tulamuliwe ukuti twendaghe “mwa Mbepo Mwikemo ukuti manye twitikaghe ifya kulondiwa fya muwili wa mu chisu” (Ugalatiya 5:16,25).

Imbanda yo umalafyale Yesu akapinyiwapo akawalilo kakati kakindapo wakatisyapo imyenda yake, fikuwoneka mu chifwani ichi icha ndumbula, pamupene nifikoti ni ngomo syo awakomi wakamukomelagha nasyo. Akakomiwa pa chifukwa cha mbiwi syitu, chocho chifukwa “ichilango cho chikatweghela utwe ku lute ngano cho chikamuwila Uyesu mwene” (Yesaya 53:5). Umalafyale u Herodi na wasirikali wake wakamunyosa nukumukuwa nu kuluka ingigha iya myifwa, wakamufwika pa mutu wake muwuyo bwa ingigha iya mabwe amisa ngani sona agha mutengu uwapamwanya, wakamupa ingomo iya lutete munyowe yake, muwuyo bwa ingomo ya wunuyafyale, sona wakamufughamila nu kumunyosa, wakayughagha wakatingi “Titukutesye, Malafyale wa wayuda!” sona waka mukuwa pamutu wake nu lutete, wakamufwinila amati. Wo waleka ukumunyosa nu wuwiiwi wosi wakawuka nawe pakumukomelela (mateyo 27:27-31).

Pali awakirisitu awingi wowakuti tukwiputa, Wakwe gha ifya kulya ifyikemo, Wakwimba inyimbo sya Chala po lole sona ukwendela mu mbiwi Sya wo, waku mukomelela umwana wa chala kawili kawili (Uheberi 6:6). “Takokuti wesi yo akuti malafyale, Malafyale, akwisa pakwingila muwunuyafyale bwa kumwanya, lole yo akuwomba fyo utata wakumwa nya akulonda ukuti fyo muwombaghe (Mateyu 7:21-27).

Mu chifwani i chi tuku chagha i chikwama cha ndala ma cho umwenecho wi Yudas: yo akamupachika umalafyale Yesu

UKUFWA
PAMUPENE
NU KIRISITU.
Uroma 6:6.

“UFWILE, SONA
UWUMI BŴAKO
BŴIMAMITE NU
KIRISITU MWA
CHALA”
Ukolosi 3:3

4

4. UKUFWA PAMUPENE NU KIRISITU.

pakimuwulisya ni ndalama sya kukwana Ke. oot pa chifukwa cha lugha no lwa ndalama lolukingila mukati mwa ndumbula yake sona chocho chene cho akamanya pakwi nong'ona. Inyale, naŵocheni, nifinine fyo fikaŵako; fikaŵombeliwa na ŵasilikali ŵoŵakamwegha Uyesu ukuŵa mukayidi pa kaŵalilo kaŵusiku Uŵulosi ŵoŵo ŵakaŵombelagha pakulawula ukuti ŵamanye imyenda ya Yesu tiyiŵe ya wini; Po papa po amasyu ghakayanagha na gho ghakuti “Ŵakaŵeghana imye nda yangu Pakulawughula muŵulosi imyenda yangu” (Masalimo 22:18). Wakegha ifindu fyosi ukufuma kwa Yesu, Iole umwene ŵakamuleka nukumukana, ŵakayugha Pa bŵelu ukuti “utwe tuta kumulonda umundu uyu ukuti aŵe wimalafyale witu”.

Aŵandu kwa ŵuyumula ŵakulondgha pakupokelagha fyosi ifya lusayo ukufuma kwa chala, ŵakulondagha ifula yosi, nukuŵala kwa lisuŵa lyosi, Iole ŵatakulo nda ukwitula ŵene ukumuŵombela u chala yoweyo wimalafyale sona wibwana waŵo. Ku ŵandu aŵi ngi, uchala mwisa ngani pene po akuŵatula mu kaŵalilo ka ndamyo sona na pala ŵakupulika ifya kuŵaŵa mu miŵili yaŵo.

“Umusilikali akamulasa Uyesu ni ngwewo mu mbafu na mundumbula yake, mukafuma iŵanda na misi pa kaŵalilo kamukene” (Yohane 19:33-37). Ŵo akali atalilite umukolwe, upetulo akakana ka tatu ukuti indamumenye Uyesu, Po Paŵumalilo akalapa mundumbula yake nukwanda Pakulila ngani (Mateyu 26:69-75) inga uwe! Ukwitika ukumu pa indumbula yako Uyesu Kirisitu, pa fyo ukuyu gha nu kuŵomba? Pamu uli nisoni ukuti aŵanyako tiŵasimanye? Uyesu akuti “Pala yumo akunyitika une Pamaso gha ŵandu, nune ingwisa Pakumwitika wepe pamaso gha Tata wangu uwakumwanya. Sona Pala yu mo akunyitika Pamaso gha ŵandu, nune ingwisa Paku mukana Pamaso gha Tata wangu uwakumwanya. (Mateyu 10:32-33).

Uyesu akati, “Sona wesi yo atakunyamula imbinjika yake nukungonga Panyuma Pangu, ataŵaghile une” (Mateyu 10:38). Ŵalusako ŵo ŵimilile pa Iyalabŵe, Iyo wi Yesu Kirisitu.

Imba akalwimbo aka:

“ILYALABWE LYO UŴANDUKITE”

“Ilyalabwê Iyo Iiŵandukite,
nimamaghe mumumo!

Amisi ni Iiŵanda,
Fikufuma mumbafu,
Fisuke mundumbula!
Fimbe une amaka.

ICHIFWANI CHA 5

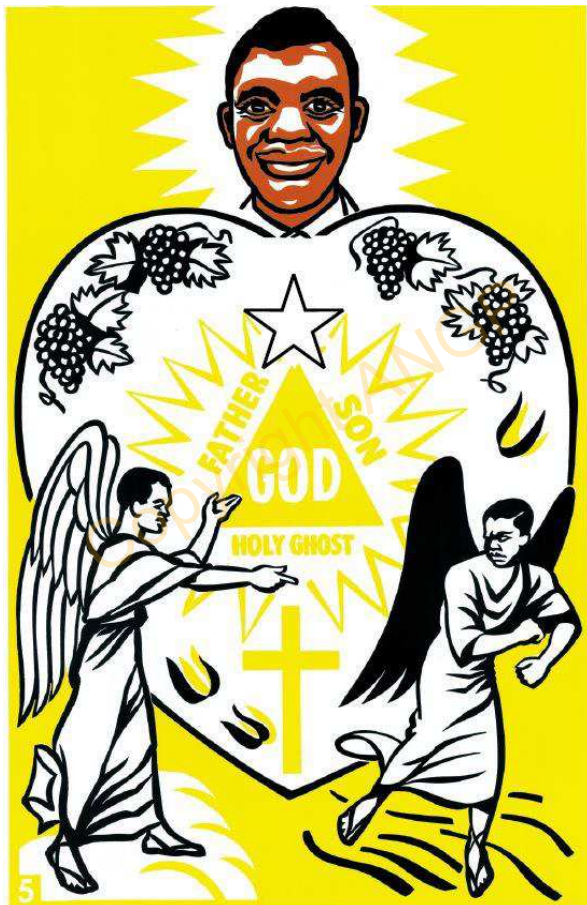
I chifwani ichi chikutumanyi sya ubwisa nukusukiwa kwa ndumbula iya mundu umuwiwi yo apulumuka mubwighane ni chisa cha chala. Pa kawalilo aka chalichi Iya chala Ilya bwanaloli mo akwikala mo utata, umwana nu mbepo mwikemo, ukuyana nululaghilo Iwa Malafyale witu Yesu Kirisitu; “Pala yumo ali nulughano kukwangu une, nu kusunga amasyu ghangu: sona wepe utata wangu akwisa Paku mughana, sona twi kwisa Pakuya kukwa ke, sona nukughela kwa kwilamo” (Yohane 14:23). Uchala akutupa uluyindiko nu lusayo nukumukwe sya umundu wesi Mwa Yesu Kirisitu (Luka 1:52).

Indumbula Iya wa chalichi Ilya naloli Iya chala uwiwiwi wukutilamo. Muwuyo bwa finyamana fyo akuwika Usatana, utata wa myasi, tukumuwona Umbepo Mwikemo, umbepo uwabwanaloli, ikile mundu Mbula. Ukufuma ko ikile ku mupando wa mbiwi wa kunanga, Indumbula ulu yikile ngati likokwe Iyo Iyisa Iyelite ngani ifyakwela. Umuwunda wowelite ifya kwela ifya mwa mbepo, isamo ngali, ulughano, ulusekelo, ulutengamo, ukuhoŵoka indumbula, ukupilila, Ichisa, ubwisa bwa mundumbula Pamu pene nu Iwitiko, ukufwasa ni fya kwela fyo fyeli te nu kumuhoŵosya U Chala nu mundu (Ugala. 5:22-23). Weyo kasamba kokwela ifya kwela ifyenecho, weyo wi malafyale witu Uyesu Kirisitu.

Ichisisi cha sila yoyimamite ni fya kwela koko kwila mwa Yesu Kirisitu, sona Ukirisitu na masyu ghake gha kwi mama mu mwake (Yohane 15:1-10). Isamo iswile nu kosiwa Pamupene nu Mbepo mwikemo, sona ali namaka ukupota umundu yo apeliwe sona ali ninyinong’ono syake, sona nu kusiwika

ULUGHANO
ULUSEKELO
ULUTENGANO
ULWITIKO
(Galatiya 5:22--23)

ICHISA
UBŴISA
INDAMYO
UKUFWASA
UKUPILILA

5. INYUMBA YA CHALA.

kuwufwe (Ugalatiya 5:24). Umbepo mwikemo aku mulangisya uŵumi bŵake, sona fita kumwikutisya nu ŵumi bŵa mundu (Ugalatiya 5:16). Sona atakwika ta isamo akufiŵonela, ukupulikila, namoakwipu likila, lole nulwitiko momo tukuwi nila, ukuwina kwa chisu chapasi pa kwendela mu lwitiko (1 Yohane 5:4). Akwikala mu lusuŵilo sona nukusu ŵila kukongeesya amaka po tukulindilila ukupa lamila ukwisa kwa Malafyale witu Yesu Kirisitu. Ukwikala mu ŵumanyi bŵanaloli Mu lughano lwa Chala, loluliko mupaka muyila yila.

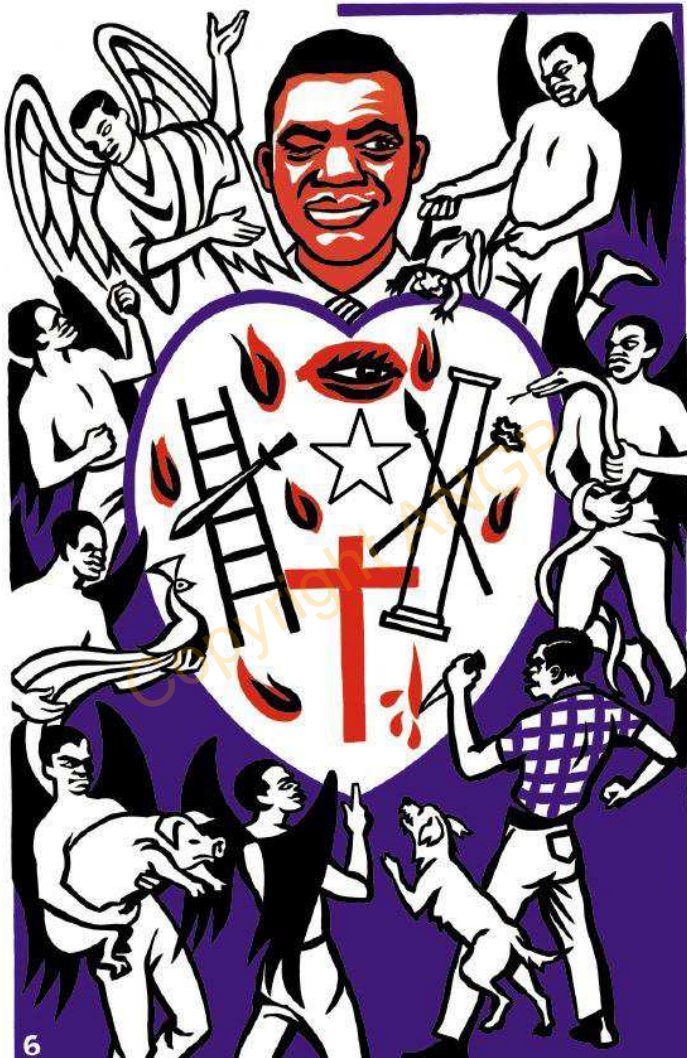
“Ŵalusekelo ŵo indumbula syaŵo swepu; Pakuti Ŵakwisa Pakumuŵona Uchala.” (Mateyu 5:8). Umalafyale U Devide, Po ŵule akaŵa nafyo fyosi ifya ŵukaŵi bŵake sona na maka ghoſi gho akawinilagha ku ŵalughu ŵake, akamanyagha ukuti ubŵulwe uŵukulu uŵu ŵukaŵa momu ndumbula yake, Pa chifukwa ichi akakumbukagha pakati pa bŵisa ŵo ŵukulondiwa, akanda nu kwi puta. “We! Chala usenge indumbula inyisa mukati mwangu! Sona ŵika uŵumi uŵulolo nu bŵisa mukati mwangu (masalimo 51:10). Atalipo na yumo yo angaswepesya indumbula yake mwene, Pamu ukuŵika indumbula iswepu, kokwene uku pinduka mu bŵanaloli Pala ukwisa kwa Chala isamo U Devide akaŵombela, Pakumuŵusya uchala ukuti amuŵike indumbula inyisa mukati mwake. Uchala akulonda ukuwika ichindu ichipya mu ŵumi bŵako. Ukusona ichigamba cha myenda yoyinyepukite mubŵa naloli bŵako ninyitikano syako isya ŵumyasi sitangaŵomba indumbula yako ukuŵa ŵuyo ubŵisa u bŵa Chala. Umwene akulonda ukuti akutule uwe, Pakuti umwenecho weyo alaghi sisye Po akuyugha ukuti “Ingwisa Pakuŵa nyifila amisi amaswepu, ukuti muŵe ŵaswe pu; Pakuti une ngisa pakuŵasuka nukuti sya imbiŵi syinyu syosi ni fi fwani fyako fyosi; sona ingwisa pakukupya indumbula imbya, nukutisya indumbula ya libŵe mumuwili wako nukukupya indumbula inyofu. Sona ingwisa Pakuŵika uŵumi bŵangu mukati mwako, nukukwendesya mu masyu ghangu; sona mukuya pakusengula uŵulongi bŵangu nukuŵombela” (Ezekiel 36:25-27). Agha ghogho masyu gha mulwitiko ulupya lo uchala utupile utwe ukwendela mu mwana wake umulisya, Uyesu Kirisitu.

Muchifwani ichi tukwagha ukuti uwandumi akwisa sona kawili. "Awandumi wa chala wowo wakwisa paku wa wombelagha awandu wowakwisa pakupokela uwumi bwa muyila yila, sona nukuwati sya kumbiwi ni mbiwi syosi" (Masalimo 34:7; 91:11; U Danielo 6:22; Mateyu 2:13; 13:39; 18:10; Imbombo sya wapositoli 5:19; 12:7-10).

Po sona usatana akuwoneka mu chifwani ichi imilile papipi ni ndumbula ngati po akulonda ukunyo kela mundumbula yo akawamo kale. Popo tuku wuliwa ukuti tuwe maso nukwiputa, Pakuti "umulughu wako usatana ali ngati ingalamu yo yikuwuluma, yikwenda kwenda nukulonda yumo ukuti yimukole" (u 1 Peturo 5:8); akawa lilo akingi usatana akwiwonesya ngati wandumi wa bwelu, ukuti awapindule awa Kirisitu wowatakumanya ukuti ifimogho fya mu chisu chapasi fili nu wu chefu bwake, Iole tumukanaghe Usatana chifukwa akwisa pakutu kinda (Uyakobe 4:7).

ICHIFWANI CHA 6

Ichifwani ichi cho chiwiwi cha mundu yo akunyokela munyuma ilyiso limulye ne lyanda pakwiyighalila, ukuwonesya uku foka kwa chi Kirisitu chake pakwanda uku ghona utulo, po sona ilyiso limo liku tesya uku nuku no soni nasimo ukuti liwe nulu ghano ku chisu cha pasi. Ukuwala kwake kwa, mukati kwa ni chisi, sona ifimanyi syo ifya mundumbula yake fyofyo fikuwo nesya ukwitendekesya kwake pakuta miwa nu Kirisitu, apa sikuwoneka ukuti sitana maka sona sitangolufu. Po apa tuku tesya ingelo simushungulile. Po Panandi na panandi akwitika muwuyo bwakuka na ingelo. Muwuyo bwa ku mupulikisya uchala po akwitisya po umwene akwi tika kwa Satana ni nyinong'ono syake, ni ndaghilo syake isya wu myasi. Napo awe mundu yo akuya ku chalichi pakwiputa ukuti akawonekele ka nyiputo ukuti afife imbombo syake isya mu chisu syo akuwomba, ulughano lwa chala lutali mundu mbula yake, Iwatilila nganila. Ali ni nyinong'ono siwili, cho chifukwa chake aku kayika kayika. Akwanda pa kunye nywa ifindu fya mu chisu cha pasi, uku kinda Paku mughana u chala! Indondwi ya mundumbula yake yoyi kulonda, yandi te

6. ICHIFWANI CHA.

pakusima! Imbinjika yatakunyamuli wa nulusekelo, lole yi kuwa ngati yitakulondiwa sona yili ngati ying'wamite leka. Ulwitiko lwake lwanda pakukayi kayiko, sona aleka na pakumwiputa u chala. Anda Pakufisula sona mukayilo anda pakumupa uwuyo Usatana yo akwimama mundumbula yake. Akwighana ni findu fya muchisu cha pasi ukukinda ukwighana nawo wowakusuwila ubwanaloli. Uwumi bwa chipughile ubwene koko ku nyada, wukughela ukwingila sona! Umundu uyu ibwitwe ukuti akapona nu bwi ghane bwa chala bwene. Anda Pakukong'osya pa mulyango ukulonda uwuyo bwakwingili lamo, ukuti Pamu awonje panandi nu kung'wa, nukumuwula ukuti ubwalwa uwukali Panandi wobwisapo. Utamenye ukuti ubwalwa uwukali panandi wuli ngati akasoko akanandi koka kwenda ukuya pakufika kulusoko ulukulu, lolukumukola! Umukolo yuno akamu piyila umulume na wamanyani wake ubwalwa, lole umwene akukana pa ku ng'wa sona akuyugha ukuti une ndakung'wa ubwalwa. Powule napope weyo, akulangisya awanine ukuti wang'wange nu ku kolwa nu bwalwa! Ukuwomba uwomalaya sona nukusipa sipa fikumughela umukirisitu ukugheliwa mu nyanja ya mulilo! Panu po akwanda paku pulikisya nulusekelo pa fyo fikuyughiwa ifiwiwi, akuhowoka na magulu ami wiwi, gho ghakuwomba ifiwiwi, ukukwesa amakambo amawiwi. Pamu yumo akumulula ukuti isila ya "Chikirisitu" Momo awalisya na wakolo wakwimbilaghamo pamupene yoyosila inyisa lole kokukomany'a pala mukwi mba ifya pa kale.

Ubwanaloli bwakuti, utwe tuta nga fitula ifiyuni ifya mu chiposo fyo fiwiwi sona nu wuwuwi munyinong'ono syo sikupuluka pamwanya pa mitu yitu, tuli ni nongwa Pala tuku fytikisya ukuti fitulongo syaghe nu kusenga ifi fumbo pa mitu yitu, nukutapikila imbombo imbiwi pa pitu. Pala tukumupa usatana aka nyowe kitu, ali nulusuwilo ukwegha inyowe yosi, nuku wufukila uwumi nu mbepo mu ndamyo sya bwila na bwila. Uchala awabwanaleli akutusoka utwe, ukuti manye twangalaghe nu wunyamata sona nimbiwi, we na po ndamyo siwepo, uwe kindilagha kwa Yesu, umupoki sona weyo akupalamila kukwako.

Umundu yo akumulasa indumbula umundu uyu pa chifwani ichi wakuyana na wo wakumonyosa Ukirisitu nukuyugha yugha

kwaŵo. Nifyakuyugha yugha fya Malu limi ghaŵo nu kunyosa kwa pa milomo yaŵo, ŵamu lasa nukumufulasya indumbula. sya ŵa Kirisitu Akuŵanda ukuti ŵaŵengane indumbula ukuti manye ŵaŵe nu ŵumi. Akwanda pako wopa aŵandu muŵu yo bŵa kowopa Uchala sona pa chifukwa cha kowopa fy aŵamdi tiŵayughaghe nikufiŵomba, Po pafifu kwa ifi akupinduka ukuŵa mutumwa wa ŵandu, nukutilako kwa chala. Inyinong'ono imbiwi nu kukalala luŵilo mundumbula fikuŵoneka muka ŵalilo kandamyo ukukayika-kayika fikwingila namaka, injoka, ujelasi fikuŵoneka pala ŵamu ŵakukwela nu kutangila ukumu pota umwene. Pofi kongela ukwingila ukusita kumanyikwa, sona pala yalwahgha ulusako na po lunandi, yikwiwula ichighi cha ŵulughu nu kunyada.

Cha papipi ukuti ulughano lwa ndalama lukwanile mundumbula yitu Pala tuta kupulika ukutu soka kwa Malafyale witu Uyesu yo akuti “Lindili lagha mu kwiputa ukuti manye mwingile mu-fighelo” (Mateyo 26:41). Chocho chifukwa chake yo akughela imilile lula-lula ukuti itesya ghe ukuti manye ise awe” (1 Korinto 10:12). tufwale ifilwilo fyosi ifya chala, ukuti muŵe na maka ku ŵuchefu bŵa Satana (Uefeso 6:11-18).

ICHIFWANI CHA 7

Ichifwani ichi chikutumanyi sya ingalo ya mundu yo akunyokela Munyuma yo kale ŵakamulingany'a nukughela ifya ŵupe fya kumwanya, akaŵa ŵakupokela nawe umbepo mwikemo, sona po akuwa. Tukumanyila akayilo ka mundu yo atakupinduka indumbula: Poŵu le amasyu amisa ghakulumbililiwa ku kwake, nukumupa nukumufumbulila. Umundu uyu aku kasya indumbula yake, po uchala akuyugha nawe pakumusuma ti aŵe muŵiŵi pope napo angaghela ukwiwolosya mwene.

Uyesu akuyugha ifya mundu yo akunyokela munyuma mu masyu agha: “Akaŵalilo kosi indumbula imbiŵi yikufuma mwa mundu yo akwenda muŵuyo ŵoŵutana misi yikulo nda a pakwitusya; lole patakwaghiwa, yiku yugha, ingwisa kunyumba yangu kongafu mila; sona Po yikufika yikwagha kupyeli we

7. INDUMBULA YOYIKUNYOKELA MUNYUMA PAMU
UKUTI INDUMBULA INGAFU.

sona kutundekesiwe. Po papa po yiku wũka pakwegha indumbula inine 7 imbi wĩ ngani ukupota yiyiyo; sona po yikwi ngila nukwikala mumumo; po ingalo sya wũmalilo sya mundu uyu sikuwã mbiwĩ ukupota pa bũandilo” (Luka 11:24-26). “Fya wombiwa kukwake isa ichili cho chima nyisyo ukuti (ukubwã) – imbwa yiku nyokela ku fyo yatapikagha fyake, ni nguluwẽ yo yoghite yikunyokela pa kufukula mumakanda pamu muma tipa” (2 Peturo 2:22).

Amasimbo agha ghakumanyisya ifya ngalo yo yikunyokela Munyuma sona ukukana pa kupinduka indumbula yake imbiwi. Uwuwĩwĩ nu wũ myasi bwake wosi fya munyokela pakwi kala nukulamula indumbula yake. Sona Pa Maso ghake, akawalilo kamu, fikuwone sya akayilo kandumbula yake. Fitaŵaghile lumo ukwitikisiwa ukuti indumbula yake yiwe nyumba ya chala sona ukuti akawali lo kakako, yiwe nyumba yakwikalamo Usatana. Uwandumi, weyo masyu gha Chala, akwisa Pakutila sona ali nisoni, akali Sona akute sya mummyumba nulusuwilo ulwakuti umwene isiku limo aŵaghile ukupinduka ngati umwana yula umusoŵi “Sona akalondagha ukuti ikute Pakulya amapeta gho inguluwẽ sikalyanga, sona atakaŵapo umundu nayumo ya akamupa ichakulya. Akinong’ona ukuwuka kwa Tata wake sona nguya Pakuyugha nawe ukuti ingunangile uwe Tata chala sona nuwe tata wangu. Pa chifukwa ichi nda Waghile ukuwã mwana wako” (Luka 15:16-20). Utata wake Pakumuwona umwana wake akasekela ngani sona akamuhoŵokela, akamupokela nulusekelo sona akanda Pakwikala nawe. Po mu chifwani ichi, chitalipo chimo ichimanyisyo cho chikuwunesya ukupinduka nukunyokela kwa chala ukuti apokele uluhoŵokelo ku filundi fya Yesu. Ukulonda kwandu mbula yake kupile Pa mulilo sona chipile ngati chela cha pa mulilo, sona chitakuyugha. Ali nagho a makutu Iole ghatakupulika ukwitisya kwa Yesu Kirisitu. Ali namaso Iole ghataŵaghile ukutesya imbanga ya wulongi yili Pa pipi nifilundi fyake. Sona atakwitesya ukuti isoni sikukumukola po umwene akuwũkilila nimbiwĩ syake. Usatana akula mula mundumbula yake sona ikile Pa mupando wa wũnyafyale wa wulongi. Sona aŵaghile ukwitufya nukuwoneka kukwake ko akuwoneka ukwisa. Sona akuwoneka kwake kuli ngati masyu gha Chala gho ghakuti, “Iole iswile mukati na mafupa gha

“wandu aŵafwe nifinyali fyosi” (Mateyo 23:27).

Utata wa w̄andu aŵamyasi akwikala muw̄uyo b̄wa mbepo mwikemo uwa b̄wanaloli. I chinya mana chili chosi, ukunanga kosi kutangili we nimbepo imbiw̄i, syo sisengwile indumbu la yake. Po w̄ule akulonda ukwiyaw̄ula ku ndamyo sya mbepo umuw̄iwi, akupinyi wa nawe. Umundu yo akupepula indaghilo sya Moses chisapo ukuti afwe, ata ni chisa pa w̄okaboni w̄aw̄ili pamu w̄atatu: Po timutiki, ukulangiwa ukukulu kuliw̄ule isa po ngati akwisa pakugheliwa wab̄wanaldi umwene yo aku kanyila pasi umwana wa Chala, aku ghela liw̄anda Iya Iwitiko lolu kagheliwa nalo chindu chene aŵaw̄ombela i chiw̄iwi umbepo wa chisa? (Uheberi 10:28-29; 2 Petulo 2:1-14).

Imba ichifwani ichi chikuyana ni ngalo Pamu akayilo kako kamundumbula yako, Mukamu wangu, Mwitiseye u Chala nakalinga ukufumila pasi pa ndumbula yako. “Yo aŵaghile ukuku poka uwe” Pa kaw̄alilo aka sona nakaŵalilo kosi akuw̄apoka w̄osi w̄ow̄akwisa ku kwake ukwendela mwa mwa Yesu Kirisitu (Uheberi 7:25), sona umwene weyo aŵaghile sona akwitika paku kuhoŵokela imbiw̄i syako syosi, pala ukwi sa nukupinduka ukwa b̄wanaloli. Amenye ukumu pinya Usatana nimbepo syake syosi isya mu Chisi, nukufifumisa fyosi mundumbula yako, Pala pene ukulonda ukuti yuyo mwene unchala afiŵombe palamilagha kukwake ngati umundu yo akaŵinagha imbungo “iyitu” yo akisa kwa Yesu nukumuŵula ukuti “pala ukulonda ungamboka ukuti imbe mwisa! Uyesu akisula nichisa po aka wolosya inyoŵe yake sona akamukola. Inda Kulonda ukuti; akamwamula ukuti, Uŵe mwisa,” (Mariko 1:40-41). Pala loli ukali ukukasya indumbula yako nukusighana imbombo sya mu chisi muw̄uyo b̄wa kughana ubw̄elu, icha kulindilila chatalipo uŵutuli w̄utalipo pakuti aku sala uŵufwe muw̄uyo b̄wa w̄umi. “Pakuti icha w̄upe chakunanga cho w̄ufwe.” (Uroma 6:23).

ICHIFWANI CHA 8

Panu tukutesya umundu yo akusugha-sugha Pamu yo aku kasya indumbula sona akupala mila kuw̄ufwe, umuw̄ili wake wiswile nifya kuŵaw̄a, uŵumi b̄wake b̄wiswile nu w̄ogha b̄wa w̄ufwe. Uŵufwe b̄wisile ulwa kumunyomo sya sona Pakaŵalilo

kokatakulondiwa. Ifya kuhoŵosya, ifya ŵumyasi fya kinda, sona ichako wofya ukulipila kwa kunanga ulu pofiku komana nawe. Indamyo Sya nyanja ya Mulilo fya muwila mwene. Po ŵule akulonda ukwi puta, akwagha ukuti ataku manya ukupulika na nu chala yo ulughano lwake akaluka na kale ngani. Aŵa mumanyani Pamu munine wake wakowopa pakwikala papipi nawe sona omasyu ghaŵo amaŵiŵi ghatangamanya uku mutula ulu. Ichuma chake chitangamanya ukongelesya amasiku gha ŵumi bŵake sona sona nukupoka uŵumi bŵake, sona nukutula uŵulwilwi bŵa ŵumi bŵake. Ukwagha ukuti chita ngitikisya ukuti amwinong'onele uchala chifukwa usatana atakumupa ulusako ulwa kuti aŵombe ifyo.

Ifindu fyosi fyo akafighana nukwikalamo, ulu fikumuseka yuyo, sona wepe umuputi wake yo tamusuŵiliwa pamu yo atapindikite ataŵaghi le ukumutula ulu chifukwa akakana mwene ichisa cha chala afughamite pasi ukuka na uŵulongi. Anda pakumanya ukuti “uku wa munyoŵe sya chala uwaŵumi kukowofya” (Uheberi 10:31). Akalindililagha ukuti pamu ngali akwanisya inongwa yake nu Chala pisiku limo, Pamu pa kufwa kwake, lole ulu agha ukuti akawalilo kakindite. Ama saŵusandi gha ŵandu gha kufwa mu kunyomosiwa ŵuŵu, ukusita kuŵa nulusako lwa ku mu pindukila u chala panu ukupinduka imbiŵi nukumulonda uchala pa kawalilo ka ŵufwe bŵaŵo pa fitala fyaŵo. Chocho chifukwa chikulondi wa ukuti umulonde u Chala po akwaghi wa sona po ali pa pipi. Muwuyo bŵakupulikagha amasyu amisa na ghakupoka agha kufumila kwachala, umundu umufwe uyu, umutula nongwa sona yo akukana ichisa nu lughano lwa chala mukaŵalilo kaŵumi bŵake, akwanda ulu pakupulika uŵulongi bŵake kwa Mupoki yo akamukana, yo akayugha “choka kukwangu uwe uwa lusayo uluŵiŵi ku mulilo wabŵila nabwila woghutendekesiwe nu mu ŵiŵi na ŵa ndumi ŵake” (Mateyo 25:41). “Po Pakuti ku ŵikiwe kwa ŵandu ukufwa kamukene, sona pala wafwa, ukulongiwa” (Uheberi 9:27).

ICHIFWANI CHA 9

Ichifwani ichi chikufwani kisy a umukirisitu yo akwikasya nuku wina indamyo sya mulilo ni ngelo. Po umwene akugheliwa

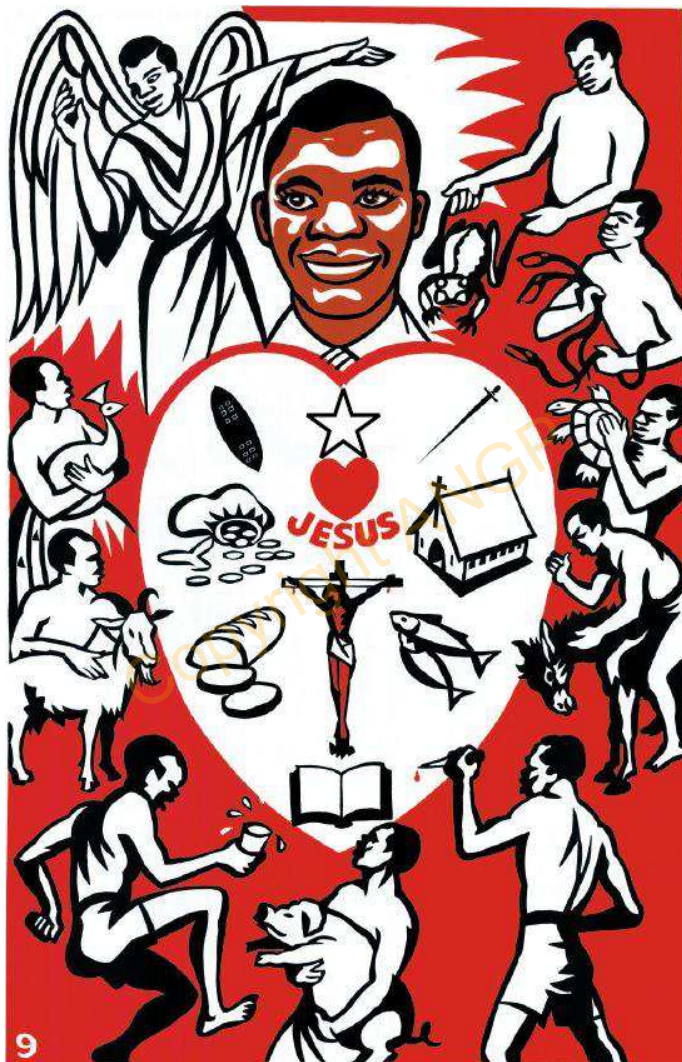

8. UŴULONGI BWA MUTULA NONGWA.

musila syosi, umwene akuwa wu wu mukafu imilile nji kokulimbikila mupaka popa wumalilo, umundu yo awinite mwa Yesu Kirisitu. Ati ngile wu wu musila ya chi Kirisitu, lole yo a kwika syamo na paku kindamo nukusita ukutesya ku nyowe ya kundilo pamu iya kusyo mi, lole “kokwa Yesu, uwabwandilo sona uwa wumalilo walwitiko lwitu” (Uheberi 12:1-2).

Usatana na wandu wandu wake wasyungulile indumbula ya mundu walusuwilo ukuti waghele pakumusafya umwana wa chala. Ukunyada, ulughano lwa chuma, uwomala ya nifingi fyo filiko tukufyagha muno. Muwuyo bwa syela, tukuyiwona imbunda pakuti akawalilo akingi ukunanga kuku palamilagha ku kwitu musila sya luko nuluko ukuti imame mulyita limo. Lole umukirisitu yo akutesya akuwuwona uwuwuwi po wukwisa ngati sila ya chipanga (chalichi) pamu isa mu bwelu bwa wandumi, Pakuti amasyu gha Chala nu mbepo wanaloli akumulongosya umwene kubwa naloli kosi. Umundu yo tukumuwona ali na kawako ka bwalwa munyowe yake, akwimba pakusyunguli la umukirisitu ukuti agheliwe wepe kufimogho ifya chisu chapasi. Umukirisitu umwelu atakutami wa nafyo chifukwa akapayikika nu Kirisitu ku mbiwi na kufindu fya mu chisu chapasi. Umundu wa wuwili mu chifwani ichi akumu lasa umukirisitu ni mbalala. Akuyugha uwuwuwi, akunyosa nukumowofya, ukwendela mu walughu wa chala, sona akawalilo akingi akwendela muwowali nulwitiko fili pa ku lasa indumbula ya lusuwilo ulwanaloli. Lole umwene afwile ku cho awandu wakuyugha, lole umwene akuku mbukila amasyu gha Yesu. Mwe walusako umwe mwe muku-sungilila cho akayugha uchala umwene cho. Na po wakwisa paku watamya umwe, nukuwa nyasya umwe, napakuwayughila ifya wuwuwi mu wumyasi fili fyosi chifukwa cha une. Muwe nulusekelo nukuhowoka chifukwa ichawupe chinyu chikulu ngani kumwanya.” (Mateyo 5:11-12).

Ukunanga ko tupa piwe nako, nu satana fikali fiku tughela na maka gha wo ghosi ukumulekanisya umu Kirisitu ukufuma ku lughano lwa chala. Lole uluho wokelo ulukulu nu lwitiko amenye ukuyugha ukuti “Wini yo angatulekany’a nu lughano lwa Kirisitu? Imba ndamyo? Pamu kutamiwa mundumbu la? Pamu ukututamya? Pamu isala? Pamu uwupina? Pamu ifya kowofya, pamu ukuwoghiwa?” (Uroma 8:35). Lole fyosi ifi, utwetuli naloli

9. INDUMBULA YO YIWINITE.

mumwake yo akatugha na (Uroma 8:37). Pala twafwala ifil-wilo fyosi fya chala, tungamanya ukwikala mufiwiwi kwi siku lyosi lole tukuya pakupona ingelo syosi mwa Yesu Kirisitu yo akafipota fyosi ukuti, ukwendela mumwa ke mwene, tumenye ukupota nukupokela ingigha ya wufumukwe yoyitakusila lumo uluyindiko ulu swepu (Uefeso 6:10-18, 1 Peturo 5:4).

ULUTONDWA – Iwa chinye nywa mundumbula yake yili pakuwoneka sona yikuwala. Indumbu la yake yiswile nu lwi-tiko nu mbepo mwikemo. Uwandumi, akufwanikisya amasyu gha Chala, ghakumukumbusya umwene ifya chipangano cha mutengu uwa pamwanya wo wamupile umwene ukuti akawin-ile nawo napakwi kala ukwiyula pa wumalilo. “Kuyo akuwina akwisa pakumupa icha kulya ukufuma kwi kokwe ilya wumi lyo lili ku paradayi so kwa chala” umwene wesi yo awina atakwisa paku wombeliwa imbiwiwi nuwufwe ku bwa wuwili.” Umwene yo awina akwisa pakumupa i chakulya cho chimamite ukufuma kwa chala, sona akwisa pakumupa ibwe lyo liswepite, sona pa libwe ilyo ilyita ipya lisimbiwepo, nayumo umundu yo alimenye muwalisimbile, lole yo aku pokela, “Sona yo mwene akuwina, weyo akwisa paku sunga imbombo syangu ukufikila pa wumalilo, umwene yuyuyo ingwisa pakumupa uwulamulilo ku fikolo.” “Umwene yo akuwina akwisa paku fwala imyenda imiswepu” “Yo akuwina, ingwisa pakumwegha ngati munyitu uwamunyu mba ya chala wangu. Sona atakwisa pakufuma mo; wesi yo akuwina, ngwisa pakumupa awe pasi pa une, pa mupando wa wunuyafyale wangu, isamo nune, ngawinila nukwi kala pasi pa tata wangu pa mupando wa wunuyafyale wake (Uwusetuli 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

Inyambi ya ndalama yo yiwukite-yikutumanyisya ukuti ta nd-umbula yake yene, lole indalama syake sya patuliwa uwa chala. Muwuyoyu bwaku komany'a indalama kufindu fya mu chisu chapasi, lole umwene akuwatula awapina, akuwika indalama sya pa chinja ku chalichi nuku sopa ku chalichi, Pamu ukuti akuwika ichuma chake chosi kwa chala ukuti awombele im-bombo yosi ku lughindikio Iwa Chala.

Ichibama ni swi-fikumanyisya ukuti ali nuwumi ubwelu sona nu bwisa. Atakwifititsya mwene nu kukoli wa na malwa, pamu nu kulya amawanda, panu cho chifwile chene panu ifya kulya ifiwiwi (Imbombo sya watumiwa 15:20). (Atakutagha wuwu indalama syake, nukukomany'a umuwili wake gho wuli chalichi Iya Chala). Pakulya Panu Paku kwewa musila yosi yoyiliko; napope ukuwombe la imbombo sya milembo ya kung'wa imiwiwi yo yi kukoma lole akuya ichakulya ichisa cho chisungililiwe, nacho chipiyiwe akisa. Indumbula yake yikwikala munyumba ya nyiputo. Akuwuka gha ku chalichi Kawili-Kawili mwalughindiko akawalilo kosi mu mitundu yosi kali yakawalilo kaki panu mutuwalilo tosi utwisa panu utuwiwi. Ighaghanite ukwiputa, ku chalichi na Pokoku nyumba naku chipinda chake, pakuti amenye ukuti umukirisitu atangakula pala atakuyughi syana nu Chala mu nyiputo.

Ibuku Iyo Iyi wukite – lituku manyisya ukuti Ibuku ikemo Iyo libuku Iyo Iyi wukite ku wumi bwake sona akuli welenga nu kumanyila kwi siku nisiku nukughagha amahala na maka, nu wumi nu kwala ku kwisa, aku chagha mo ni chuma cho chita kuyughiwa ubwingi! Akuwa nyale yakufilundi fyake sona ukuwa mupeni wa kulwila na wa lughu wake. Lilili chibama cha wumi mukawalilokosi amisi gho gha kumala inyota yake, ko ko ako ghela nu kwiswepesya umwenecho mwene, sona Iyo Iyo ligalasi Iyo akwitesekesyamo.

Akwichana ukunyumula imbinjika pakuti amenye wutalipo wumo umu pando wawunyafyale wowutanambi njika. Isamo amenye ukuti asyukite kuwafwe pamu pene nu Kirisitu kuwumi uwupya, waku londa ifindu fyo fili kumwanya, ifindu fyo fita kuwoneka maso (Ukolose 3:1-2). Itendekisye pa ku komana nu Chala sona alingati likokwe Iyo libwyaliwe muluwafu Iwa misi. Iyo likwela pakawalilo kake (Masalimo 1:3). Isamo ulusamba Iwa luki uwabwanaloli lukwela uwo luki wingi ngani. Atamenye pakowopa uwufwe Chifukwa ulughano ulwenecho ulwa kufuma kwa chala lo akapokela kale mwa mbepo mwikemo Iwiswile mundumbula yake.

ICHIFWANI CHA 10

Kukwaŵo – Uyesu akuti, une kuŵala sona nu ŵumi, wesi yo akusuŵila une, napo angafwa akwisa Pakuŵa nu ŵumi, sona wesi yo ali nu ŵumi nukusuŵila une atakuya pa kufwa akaŵalilo kosi (Yohane 11:25-26). Wesi yo akupulikana na Masyu ghangu nuku gha suŵila na yo andumite une, ali nu ŵumi bŵamuyila-yila, sona atakwingila Pakulongiwa, Iole akuti-lamo muŵufwe nu kwingila kuŵumi (Yohane 5:24). Umukirisitu atakowo pa uŵu fwe pakuti uŵufwe ŵumiliwe nukupotwa. Uwe ŵufwe! Ukupota kwako kuli koli? Uweŵufwe imbolelo yako yili koki? Lole tumutufye uchala, yo akutupa utwe ukuwina mwa Malafyale Yesu Kirisitu (u Korinto 15:54-57).

Umundu yo akwikala sona akwenda nu chala atakowopa uŵufwe. Po akaŵalilo ka ŵu fwe ka kwisa akuŵuka nulusekelo, isamo umutumiwa u Pa ŵulo akuyughila, “ingulonda leka ukwikala nu ŵumi sona nukuŵa pamupene nu Kirisitu, yo weyo mwisa ngani ukukinda fyosi na fyosi.” (Ufilipo 1:23).

Umukirisitu akolondagha ateshaghe a maso ghake kwa Yesu Kirisitu yo akamufwila nu kumupoka pa mbinjika. Umbepo mwikemo akumukumbu sya sona isya masyu gha Yesu Kirisitu yo akuti “Indumbula yako manye yikatamiwaghe; mu mu suŵile u chala, mu suŵile nune; Munyumba ya tata Wangu uŵuyo ŵulimo bŵingi ubwa kwikalamo. Pala uŵuyo naŵumo ngali ndayughite nu kuŵaŵula umwe? Pakuti ngu ŵuka pakutendekesya uŵuyo bŵinyu. Po ŵule inguŵuka pa kutendekesya uŵuyo bŵinyu, inguya Pakwi sa sona ngwisa pakuŵegha kukwangu nimwe ne; ukuti ko une indi, numwe ko mwise mwikalaghe.” (Uyohane 14:1-4).

“Fyo ilyiso litakufiŵona, ni kutu litakufipuli ka, fitakwingila mundumbula ya mundu, fyo fili fyosi u chala akamosyela nganila ku ŵo aŵa ghanite (1 Korinto 2:9). Yitalipo injugha yo yi kukwanila Pa chisu chapasi cho chingamanya ukulinga ny’a ifya lughindikio ku ŵuyo bŵa kumwanya ŵo ŵu tendekesiwe ku ŵo ŵa ku mu konga nu ku mulondesya umalafyale Yesu Kirisitu pa chisu ichi cha pasi. Muŵuyo bŵa yo akowofya, weyo ŵufwe, uwandumi yo atumiwe nu chala tukumuŵona pa

10. UŴULENDO UBŴAKU SWIGHISYA UBŴAKUŴUKA.

chifwani ichi cho chaŵu malilo. Akulindilila ukwegha uŵumi bŵa mundu umuwolofu uku ŵuka naŵo kwa Chala. Umoyo nu Ŵumi fya ŵuki te ku ŵu pinyiwa bŵa ku muŵili, sona imilyango ya ku mwanya yikwiwuka nu kumu pokela ku. Chifuŵa cha yo umoyo wake umughanite, nayo akamwikalilagha nu ku mufwila pa chisu cha pasi. Ulusekelo lukukulindilila pamaso gha Chala, ko tise amulamukaghe u chala nu malafyale wake na masyu gha kumutufiki sya: agha kuti, We mutumwa umwisa uwe Sona we walusuŵilo, ingilagha uwe mulusekelo lwa Malafyale wako.” (Mateyu 25:21). Usatana ata namaka akaŵalilo kosi, pakuti, “Uŵu fwe bŵa ŵandu ŵo Uyesu aŵaghanite bŵa Mutengu ngani pamaso gha Yehova” “Pakuti umundu umupina akafwa po akewiwa na ŵandumi nukuŵikiwa ku chifuŵa cha Abrala mu ku lutengano lwa kumwanya (uLuka 16:22). Po ingapulika amasyu ukufuma kumwanya gha kuti; simba uti: ŵalusekelo ŵo ukufuma ulu na mupaka kundasi ŵakufwila mumbombo ya Malafyale inga naloli! Ŵakwamula mwa mbepo. Ŵakwisa pakuŵa nulusekelo po ŵakutusya ku mbombo ingafu, chifukwa imbombo syaŵo sikuya paku ŵakonga.” (Uŵusetuli 14:13).

AMASYU AGHAŴUMULILO AGHA KUTUSOKA

Mwe mukuŵelenga amasyu agha pulika, u chala aŵa tule po mukuŵika indumbula yimyu ku kwake sona aŵaghanite ngani, Sona akuŵitisya umwe lulu akuti, “Mwana wangu umbe indumbula yako” (u Deutronomu 30:2). Umupe Uyesu uŵulite bŵako, nuŵukali bŵako, ukukayika kwako, ukuŵaŵa kwa ndumbula yako, sona une ingwisa pakukupapa indu mbula imbya nu mbepo umwikemo mukati mwako. Manye mwisimbulaghe mwiŵene ni ndumbula yinyu imyasi ukuyikonga syo yi kulonda, Pakuti “Walwitiko yo indumbula yake ngonyofu; Pakuti mukufumamo inyinong’ono imbiŵi syo sikumulamula numulangisya ukuŵomba ubŵomalaya ni mbiŵi syo siliko.” (Maliko 7:21). Leka imbiŵi syako kolagha cho chisa, “Pakuti imbiŵi sikulipila amalipo, amalipo ghake ŵoŵufwe, Iole Uchala mubŵaŵuke ubŵa Paŵu cho cho chifukwa ŵumi bŵa muyila yila Pamupene nu Kirisitu Yesu umalafyale witu.” (uRoma 6:23).

Kwa umwe mwe mumupile uChala umoyo winyu “Mumukole ngani pamu pene na masyu agha b̄wanaloli, Mwilwitiko na mulughano fyo fili mwa Kirisitu Yesu.” (2 Timoti 1:13). Pa chifukwa chichicho Upāwulo akuti mu (2 Timoti 1:12), Chifukwa cha icho ingapulika ifya kūwāwa ifi, po lole isoni sitakungola Pakuti imumenye umwene yo ngumu sūwila, sona ingwitika mundumbula ukuti ali na maka ukulindilila cho ngasengula ukufiki la isiku lyo likwisa. Ikalagha mwa mbepo walwitiko. Iputagha mwa mbepo mwikemo! Isengulagha mulughano Iwa Chala, sona mute Shange kwa Yesu, isila, ub̄wanaloli nu w̄umi, umalafyale witu akwisa pa kutupokela twe w̄ake. “Ifumu Iya mafumu, nu Malafyale wa w̄anya fyale.” (1 Timoti 6:15).

Sona weyo angamanya Pakutupoka ukufuma ku w̄ulwe, nuku-twimika Pa maso gha lughindiko Iwa Chala, lo luta ni chilema mu lusekelo Iwa Chala umwenecho umupoki, witu, Mwa Yesu Kirisitu umalafyale witu kūwange ulughindiko ulukulu, amaka, nukulamulila w̄okatali ukwa nda akāwalilo, nulu, nukufikila akāwahilo Kambu la ukusila pamu ukumala; Ameni ŠUyuda 24ñ25š.

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, tablettes, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coração do Homem" é obtido em mais de 538 línguas e dialetos falados em todo o mundo, a saber: (África, Ásia, América do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuitamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

info@angp.co.za

A Gospel Literature Mission financed by donations

Une Mission de litterature evangelique finacee de dons

Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)